الدىنداعى 30 جىلمەن سالىستىرعاندا 1991 ـــ 2022 ـ جىلعا دەيىن

شينجياڭدا قۇمدى بوراندى كۇن سانى 70%كە تاياۋ ازايدى

انار بولت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى **ۇيي مىڭفان** 3 ـ ايدىڭ 27 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. شينجياڭ كليمات ورتالىعى قامداعان ساندى ماليمەتتە كورسەتىلۋىنشە، 1961 ـ جىلدان 2022 ـ جىلعا دەيىن شينجياڭدا جىلدىق ورتاشا شاڭ ـ توزاڭدى اۋا رايى كۇن سانى مەن جىلدىق ورتاشا قۇمدى بوراندى كۇن سانى كورنەكتى ازايعان. مۇنىڭ ىشىندە 1961 ـــ 1990 ـ جىلعا دەيىنگى مەزگىلمەن سالىستىرعاندا، 1991 ـــ 2022 ـ جىلعا دەيىن قۇمدى بوراندى كۇن سانى 69.4% ازايعان.

شينجياڭ كليمات ورتالىعىنىڭ كليمات وزگەرىسى (كليمات بايلىعى) باس ماماني ۋاڭ حۇي بىلاي دەپ تانىستىردى: شينجياڭدا جىلدىق ورتاشا شاڭ ـ توزاڭدى اۋا رايى كۇن سانى مەن جىلدىق ورتاشا قۇمدى بوراندى كۇن سانىنىڭ كەزەڭدىك وزگەرىسى كورنەكتى بولدى، 1990 ـ جىلدان بۇرىن ٴورتىس كوپ بولاتىن، ودان كەيىن سالىستىرمالى ازايۋ كەزەڭىنە ٴوتتى؛ 1961 ـــ 1990 ـ جىلعا دەيىنگى مەزگىلمەن سالىستىرعاندا، 1991 ـــ 2022 ـ جىلعا دەيىن ەكەۋى جەكە ـ جەكە 45.2% جانە 69.4% ازايدى.

ماۋسىمدىق وزگەرىستەن قاراعاندا، شينجياڭدا قۇمدى بوران نەگىزىنەن كوكتەم، جاز ماۋسىمدارىندا پايدا بولىپ، تۇتاس جىلداعى قۇمدى بوران كۇن سانىنىڭ 90.9%ىن يەلەگەن. 1961 ـــ 2022 ـ جىلعا دەيىن ٴتورت ماۋسىمدا قۇمدى بوران كۇن سانى تۇگەلدەي ازايۋعا بەت الىپ، كوكتەم، جاز ماۋسىمدارىندا ازايۋ مولشەرى ٴبىرشاما زور بولعان.

شينجياڭ ەلىمىزدەگى قۇمايتتانعان جەر كولەمى ەڭ ۇلكەن، تارالۋى ەڭ كەڭ، قۇمدى بوراننىڭ زيانى ەڭ اۋىر ولكە، اۆتونوميالى رايون، سونداي ـ اق ەلىمىزدەگى قۇمدى بوران ۇشاي شىعاتىن نەگىزگى جەرلەردىڭ ٴبىرى. بوران مەن قۇم قايناري ـــ جەكە ـ جەكە شاڭ ـ توزاڭدى اۋا رايىن قالىپتاستىراتىن تۇرتكى بولۋشى شارت ـ جاعدايى جانە ماتەريالدىق شارت ـ جاعدايى.

ۋاڭ حۇي تالداۋ جاساپ بىلاي دەپ قارادى: شاڭ ـ توزاڭدى اۋا رايىنىڭ تۋىلۋ سەبەبى ٴبىرشاما كۇردەلى، مۇندا جاراتىلىستىق فاكتور دا، ادام فاكتورى دا بار. شينجياڭدا جىلدىق ورتاشا شاڭ ـ توزاڭدى اۋا رايى كۇن سانى مەن قۇمدى بوراندى كۇن سانىنىڭ ازايۋىن تۋدىرعان باستى سەبەپ ـــ قوزعاۋشى كۇش فاكتورى. بۇكىل جەر شارى كليماتىنىڭ جىلىنۋ بەتالىسىندا كۇشتى سۋىق اۋا مەن بوراننىڭ شىعۋ جيىلىگىنىڭ بىردەي ازايۋ جاعدايى شاڭ ـ توزاڭدى اۋا رايىن تۋدىراتىن تۇرتكى بولۋشى شارت ـ جاعدايىن السىرەتىپ وتىر.

شينجياڭ كليمات ورتالىعىنىڭ ساناعىنا قاراعاندا، 1961 ـــ 2022 ـ جىلعا دەيىن شينجياڭنىڭ جىلدىق ورتاشا جەل قارقىنى مەن بوراندى كۇن سانى دەرلىك كورنەكتى باسەڭدەگەن، ازايعان، 1990 ـ جىلدان كەيىنگى ورتاشا بوراندى كۇن سانى 1990 ـ جىلدان بۇرىنعىمەن سالىستىرعاندا 45.6% ازايعان.

”شولەيتتەنۋدەن ساقتانۋ جانە ونى تىزگىندەۋ ـــ قۇمدى بوراننىڭ تۋلاۋىن ٴونىمدى تەجەيتىن تاسىلدەردىڭ ٴبىرى“. اۆتونوميالى رايوندىق ورمان شارۋاشىلىعى جانە جايىلىم مەكەمەسى شولەيتتەنۋدەن ساقتانۋ جانە ونى تىزگىندەۋ باسقارماسىنىڭ ورىنباسار باستىعى ۋاڭ گاڭ تالداۋ جاساپ بىلاي دەپ قارادى: 20 ـ عاسىردىڭ 70 ـ جىلدارىنىڭ سوڭىندا ەلىمىز ”ٴۇش تەرىستىك“ ىقتاسىن ورمان ينجەنەرياسىن باستادى، شينجياڭ ٴبىر قىدىرۋ جاسىلداندىرۋ ينجەنەرياسىن جوبالاپ اتقاردى. پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى، شي جينپيڭنىڭ ەكولوگيالىق وركەنيەت يدەياسىنىڭ جەتەكشىلىگىندە، رايونىمىز تاۋ، سۋ، ورمان، اتىز، كول، جايىلىم، قۇمدى ٴبىر تۇلعالاندىرىپ قورعاۋعا جانە جۇيەلى وڭاۋعا تاباندى بولىپ، جينى 64 ميلليون 809 مىڭ 800 مۋ قۇمايتتانعان جەردى وڭادى. قۇمايتتانعان جەردىڭ وسىمدىك جامىلعىسىمەن ورتاشا كومكەرىلۋ مولشەرى ”12 ـ بەسجىلدىقتىڭ“ سوڭىنداعى 18.32%تەن ”13 ـ بەسجىلدىقتىڭ“ سوڭىندا 20.22%كە ارتىپ، ەكولوگيالىق قورشاعان ورتانىڭ ساپاسى ۇزدىكسىز جاقسارىپ، قۇمايتتانۋدان ساقتانۋ، قۇمدى تىزگىندەۋ ونىمدىلىگى كورنەكتى بولدى.

6 ـ رەتكى بۇكىل ەل بويىنشا شولەيتتەنۋدى جانە قۇمايتتانۋدى باقىلاۋ ـ ولشەۋ ناتيجەسىنە نەگىزدەلگەندە، شينجياڭدا قۇمايتتانعان جەر اۋدانى 2014 ـ جىلداعىدان 364 مىڭ 500 مۋ ازايىپ، ”قۇم باسىپ، ادام شەگىنۋدەن“ ”جاسىل جامىلعى كوبەيىپ، قۇم شەگىنۋدەي“ تاريحي بۇرىلىستى جۇزەگە اسىرىپ، بۇكىل ەلدەگى بىردەن ـ ٴبىر قۇمايتتانعان جەر كەڭەيگەن ولكە ـ رايون تاريحىن اياقتاتتى.

”شولەيتتەنۋدەن ساقتانۋ جانە ونى تىزگىندەۋ قۇمدى بوران سانىن ازايتۋعا ۇلەس قوسۋ جونىنەن ۇزاق بولاشاقتىق ٴمان الادى، بار كۇشپەن قولشىنۋعا تاتيدى“. ۋاڭ گاڭ بىلاي دەپ تانىستىردى: رايونىمىزدىڭ ورمان شارۋاشىلىعى جانە جايىلىم تاراۋلارى قۇمدى بوران اپاتىنا شۇعىل توتەپ بەرۋ جۇيەسى قۇرىلىسىن كۇشەيتەدى، ٴارى ٴتۇيىندى وڭىرلەردە قۇمايتتانۋدان ساقتانۋ، قۇمدى تىزگىندەۋ ەكولوگيالىق قالقىسىن قۇرادى، باستىسى، قۇمدى ٴشولدىڭ جيەگىن تورلاپ جانە بەكەمدەپ، توپىراقتىڭ شايىلۋ جانە قۇمايتتانۋ دارەجەسىن جەڭىلدەتىپ، وڭىرلىك بوراننان ساقتانىپ قۇمدى تىزگىندەۋ، سۋ مەن توپىراقتى ساقتاۋ، ورگانيزمدەردىڭ الۋان تۇرلىلىگى سياقتى ەكولوگيالىق جۇيەنىڭ قىزمەت وتەۋ يقۋاتىن كۇشەيتىپ، ەكولوگيانىڭ كوتەرىمدىلىك قۋاتىن ارتتىرىپ، قۇمدى بوراننىڭ زيانىن جەڭىلدەتەدى.

كۇرەسكەرلىك جاس داۋرەن

ياڭ پەيجۇن:

ادامدارعا شىن پەيىلمەن ماملە جاسادى، شىنايى سۇيىسپەنشىلىگىمەن ادام الىپ قالدى

ـــ جۇڭدۇك اشۋ رايونىنداعى جاستار ①

☐ **انار بولت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى گو ليڭ**

3 ـ ايدىڭ 21 ـ كۇنى شينجياڭ يحۋا حيميا ونەركاسىبى شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ (تومەندە قىسقارتىلىپ ”شينجياڭ يحۋا“ دەلىندى) 108 مەتر بيىكتەگى ۋرا تۇيىرشىگىن جاساۋ مۇناراسىنا شىعىپ، كوز الدىنداعى ەڭسە كوتەرىپ تۇرعان وسىزاماندانعان كاسىپ سالاسى جاڭا قالاسىنا كوز تاستاعان ياڭ پەيجۇننىڭ كوڭىلى كولدەي تولقىدى. 12 جىلدىڭ الدىندا ول سەرىكتەستىككە العاش كەلگەندە بۇل ارا كوز جەتكىسىز قۇبا ٴشول بولاتىن.

ياڭ پەيجۇن شينجياڭ يحۋا پارتيا، ۇكىمەت كەڭسەسىنىڭ مەڭگەرۋشىسى. 2011 ـ جىلى شينجياڭ داشۋەسى حيميا، حيميا ونەركاسىبى شۋەيۋانىنان وقۋ تاۋىسا سالىسىمەن شينجياڭ يحۋا سەرىكتەستىگىنە جۇمىسقا تۇرعان. ”مەن جوعارى مولەكۋلالى ماتەريالدار جانە ينجەنەريا ماماندىعىن وقىدىم، بۇل كاسىپپەن شۇعىلداناتىن قىزمەت ورنىنىڭ دەنى شەت ـ شالعايدا، سوندىقتان دا ىشتەي دايىندىعىم بار“. ياڭ پەيجۇن ”ادام الىپ قالۋ“ قازىر ٴوزىنىڭ باستى قىزمەت جاۋاپكەرشىلىگى ەكەندىگىن ايتتى.

شينجياڭ يحۋا جۇڭدۇك ەكونوميكالىق ـ تەحنيكالىق اشۋ رايونىنا ىرگە تەپكەن تۇڭعىش كاسىپورىن، جۇڭدۇكقا العاش بارعانداعى ٴتۇرلى قيىنشىلىقتار ياڭ پەيجۇننىڭ كوكەيىندە سايراپ تۇر. ”ىشتەي دايىندىعىم بولسا دا، وسى اراعا كەلگەنىمنەن كەيىن ناشار ورتاعا ۇزاق ۋاقىتتا ارەڭ ۇيلەستىم“، ـ دەدى ياڭ پەيجۇن.

تاقتا ۇيدە تۇرىپ، ىشىلگىر ىستىققا، قاقاعان ايازعا ٴتوزدى، اۋەلى، بەت ـ اۋىز جۋعان سۋدىڭ ٴوزىن اياق جۋۋعا، كىر جۋۋعا الىپ قويدى، بىردەن ـ ٴبىر مەملەكەت تاس جولى سەرىكتەستىكتەن 40 نەشە كيلومەتر قاشىقتىقتا، تۇتاس جىلدا نەگىزىنەن جاڭبىر جاۋمايدى، جىل بويى قۇمدى بوران ازىنايدى، ٴبىر كۇنگى تەمپەراتۋرا پارقى 20 سەلسيي گرادۋسقا جەتەدى... كوپتەگەن جاس جاپالى ورتاعا شىداماي بۇل ارادان كەتتى.

4 جىلدا ياڭ پەيجۇن زاۋودتىڭ تەحنولوگيالارىن تۇگەلدەي ۇيرەنىپ، قوسىلىستى امياك جۇيەسىنەن حلورلى ٴسىلتى جۇيەسىنە دەيىن، جەر بەتىندەگى قۇبىر سورەسىنەن جەر استىنداعى جاسىرىن قۇبىر جولىنا دەيىن ول ٴاربىر جۇمىس ورنىندا الما ـ كەزەك ىستەپ شىقتى. ”بۇل ارادا ۇيرەنۋدىڭ توتەنشە تاماشا تەكشەسى بار، قام ەتەر شارۋا جوق، بەرىلە ۇيرەنسەڭ بولعانى“، ـ دەدى ياڭ پەيجۇن.

جۇڭدۇك اشۋ رايونىنىڭ قورشاعان ورتاسى ۇزدىكسىز جاقسارىپ جاتسا دا، قىزمەتكەرلەردىڭ ورنىقسىزدىعى دامۋداعى ولقىلىققا اينالدى، سونىمەن جوعارى ەڭبەكاقىمەن ادام ىستەتتى، قىزمەت مىندەتىن ٴوسىردى، قورشاعان ورتانى جاقسارتتى... كاسىپورىن ٴتۇرلى تاسىلدەرمەن ادام الىپ قالدى.

ياڭ پەيجۇندا ٴبىرىنشى شەپتە جەتىلۋ كەشىرمەسى بار بولعاندىقتان، 2019 ـ جىلى سەرىكتەستىك ونى پارتيا، ۇكىمەت كەڭسەسىنىڭ مەڭگەرۋشىلىگىنە تاعايىنداپ، باستىسى، ”ادام الىپ قالۋ“ قىزمەتىن ىستەۋىن ۇيعارادى. ”ابزال ساياساتتان سىرت، ادامدارعا شىن پەيىلمەن ماملە جاساپ، شىنايى سۇيىسپەنشىلىكپەن ادام الىپ قالۋ كەرەك“، ـ دەدى ياڭ پەيجۇن.

جۇمىسشى ـ قىزمەتشىلەردىڭ تالاپ ـ تىلەگىن شەشۋ كەرەك! ياڭ پەيجۇن مىندەتكە تاعايىندالعاننان كەيىنگى تۇڭعىش ارىندى جۇمىسىن باستادى. ول تاماقتى جاقسارتۋدان كىرىسىپ، اسحاناعا قوسىمشا قاراجات بەردى، تاماقتىڭ ساپاسىن جوعارىلاتتى، ٴۇي جالاقىسىن ارزانداتتى، ۇساق تاعامدار ەنگىزدى، ۇساق تاعامدار دۇكەنى ساتاتىن تاۋارلاردىڭ بازار باعاسىنان تومەن بولۋىنا مۇمكىندىك جاسادى، تاعى تاماقتى جىلى ساقتاپ جەتكىزەتىن اۆتوكولىك تە ساتىپ الىپ، جۇمىسشى ـ قىزمەتشىلەرگە تاماق جەتكىزدى.

قازىر شينجياڭ يحۋانىڭ زاۋود اۋماعىندا جۇمىسشى ـ قىزمەتشىلەر اسحاناسىنان سىرت، ەرەن بازار، كوكونىس دۇكەنى، ميفىن دۇكەنى، مايعا قۋىرىلعان تاۋىق دۇكەنى سياقتىلار دا بار.

جۇمىسشى ـ قىزمەتشىلەردىڭ تاماقتانۋ ماسەلەسىن شەشكەنىنەن كەيىن، ياڭ پەيجۇن كوپشىلىكتىڭ كاسىپتەن سىرتقى ۋاقىتتارىن بايىتۋعا دا قامدانىپ، سەرىكتەستىك شىنىعۋ بولمەسىن، يوگا بولمەسىن، قاۋىرسىن دوپ الاڭىن، باسكەتبول الاڭىن، بيلياردحانا، وقۋ بولمەسىن، پىسىرۋ ٴۇيىن، كوفەحانا سالدى. ”بارلىعىن قىزمەتكەرلەردىڭ تىلەك ـ تالابىنا ساي كوبەيتتىك“، ـ دەدى ياڭ پەيجۇن.

سوڭعى جىلدارى اۆتوكولىك ساتىپ العان قىزمەتكەرلەردىڭ قاتارى بارعان سايىن مولايعاندىقتان، زاۋود جىل سايىن جاڭا اۆتوتۇراقتى كوبەيتتى، قىزمەتكەرلەردىڭ اۆتوكولىك ۇيرەنۋىنە قولايلىلىق جاساۋ ٴۇشىن، 2 ـ مازمۇندىق ساباق جاتتىعۋ الاڭىن ارناۋلى قۇرىپ، ۇسىنىس ەتكەن جاتتىقتىرۋشى كاسىپورىندا تۇرىپ ۇيرەتتى.

ٴتىلشى زاۋود اۋماعىنان اماناتتاپ بالا قارايتىن ورىندى دا كوردى، بۇل ارادا اماناتتاپ بالا قاراۋ ۋاقىتىنا شەك قويىلماعان، ٴار كۇنى ساعات 6دان ساعات 24كە دەيىن. قىزمەتشىلەردىڭ شارۋاسى شىققاندا بالالارىن قالاعان كەزىندە اپارۋىنا بولادى، اماناتتاپ بالا قارايتىن ورىندا ارناۋلى كوڭىل اشۋ قۇرىلعىلارى بار، تاعى سابيلەر تاربيەشىسى سەرىك بولادى.

قازىر ياڭ پەيجۇن بەيقۇت ۇيگە قاتىستى جۇمىستاردى ٴبىتىرۋ قىزمەتىمەن قاربالاس ٴجۇر. ٴۇي جيھازى، وتباسى ەلەكتر جابدىقتارى تولىق، ەرەكشە اشەكەيلەنگەن 198 ۇيگە كەرەك ـ جاراق الماي كوشىپ كىرسە عانا بولدى. ”بۇل ۇيلەر ەرلى ـ زايىپتى قىزمەتكەرلەرگە ارنالعان، قازىر كوپتەگەن جاستاردىڭ ٴۇي ساتىپ الۋعا قاجەتى ارتۋدا، تاعى ٴبىر ٴبولىم ۇيلەر وزىندىك قۇن باعاسىمەن قىزمەتكەرلەرگە ساتىپ بەرىلەدى، قىزمەت ستەگىنە ٴبىر جىل تولعان سايىن 10 مىڭ يۋان قايتارىپ بەرىلەدى، ەڭ جوعارى شەگى 100 مىڭ يۋان“. ياڭ پەيجۇن بىلاي دەدى: جاستىق كوكتەمىم مەن كاسىبىمدى جۇڭدۇكا قالدىرۋ مەنىڭ رياسىز تالعامىم، بۇگىنگى تاڭدا اناعۇرلىم كوپ جاستىڭ وسى ارادا قالۋى ٴۈشىن، ارتقى شەپتى قامتاماسىز ەتۋ قىزمەتىن ۇيداعىداي ىستەۋدەمىن.

(باسى 1 ـ بەتتە)

ەل باسقارۋدىڭ ماڭىزداي الدى ٴبىرى ٴىسى ەتىپ، اۋىل شارۋاشىلىعىن، اۋىل ـ قىستاقتى وسىزاماندانىدىرۋدى جەدەل ىلگەرىلەتىپ، مەملەكەتتىڭ استىق حاۋىپسىزدىگى ستراتەگياسىن اتقارىپ، استىق القاپتارىن قورعاپ، ەگىستىك جەر بايلىعىنان علمي، ۇيلەسىمدى پايدالانۋعا تاباندى بولىپ، ەگىستىك جەردى قورعاۋدىڭ ەڭ قاتاڭ ٴتۇزىمىن اتقارىپ، تۇقىم شارۋاشىلىعى علىم ـ تەحنيكاسىندا ٴوز كۇشىنە سۇيەنۋدى، ٴوزىن الۋەتتەندىرۋدى، تۇقىم قايىنارىن دەربەس مەڭگەرۋدى ىلگەرىلەتىپ، ەلىمىزدىڭ استىق جالپىلىق ٴوندىرىس قۋاتىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتىپ، استىقتىڭ جالپى ٴونىم مولشەرىندە دۇنيە ٴجۇزى بويىنشا الدىڭعى ورىندى ورنىقتى يەلەپ، ٴبىر ميلليارد 400 ميلليوننان استام ادامنىڭ استىق حاۋىپسىزدىگىن ٴونىمدى قامتاماسىز ەتتى. شي جينپيڭ جولداستىڭ مەملەكەتتىڭ استىق حاۋىپسىزدىگىن ارقاۋ ەتىپ جارىيالاعان ٴبىر قىدىرۋ ماڭىزدى بايىمداۋلارىنىڭ ٴمانى زور، مازمۇنى باي، يدەياسى تەرەڭ بولىپ، اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋدى جاپپاي ىلگەرىلەتۋ، اۋىل شارۋاشىلىعىندا قۋاتتى ەل قۇرۋدى جەدەلدەتۋ، استىق حاۋىپسىزدىگى نەگىزىن جان ـ جاقتى بەكەمدەپ، استىق حاۋىپسىزدىگىندە پارتيا مەن ۇكىمەت بىردەي جاۋاپكەرشىلىك ارقالاۋدى جاپپاي تياناقتاندىرىپ، جۇڭگولىقتاردىڭ اس كەسەسىن ٴوز قولىندا مىقتى ۇستاۋىنا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ جونىنەن اسا ماڭىزدى مانگە يە.

«بايىمداۋلاردان ۇزىندىلەر» 8 ارناۋلى تاقىرىپقا بولىنگەن، جينى 240 بولىك بايىمداۋ بار، ولار شي جينپيڭ جولداستىڭ 2012 ـ جىلى 12 ـ ايدىڭ 15 ـ كۇنىنەن 2022 ـ جىلى 12 ـ ايدىڭ 23 ـ كۇنىنە دەيىنگى ارالىقتاعى باياندامالارى، سوزدەرى، لەكسيالارى، سۇحباتتارى، قۇتتىقتاۋ حاتتارى، نۇسقاۋلارى، بەكىتۋلەرى سياقتى 80نەن استام ماڭىزدى حۇجاتتان الىنعان. مۇنداعى ٴبىر ٴبولىم بايىمداۋلار تۇڭعىش رەت اشىق جاريالانىپ وتىر.

(باسى 1 ـ بەتتە)

پارمەندى باسشىلىعىندا، مەملەكەتتى قۇدىرەتتەندىرۋ قۇرىلىسى، ۇلتتى گۇلدەندىرۋ جولىندا ىنتىماقتاسا كۇرەس جۇرگىزىپ، جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسىزاماندانۋ قۇرىلىسىنىڭ تىڭ تابىستارى ارقىلى دۇنيە جۇزىندەگى ٴار ەلدىڭ بىرگە داموۋىنا تىڭ ۇراي الا كەلدى. قازاقستان جۇڭگونىڭ شينجياڭنىڭ سىرتقا ەسىك اشۋداعى جانە سەلبەسۋدەگى ماڭىزدى وبيەكتىسى. ٴبىز ەكى ەلدىڭ مەملەكەت باسشىلارى كەلىسكەن ماڭىزدى ورتاق تانىمدى مۇقيات تياناقتاندىرىپ، قازاقستاننىڭ جەرگىلىكتى ورىندارىمەن ٴار سالاداعى سەلبەستىكتى اناعۇرلىم كۇشەيتىپ، ەكونوميكا ـ ساۋدا ناقتى سەلبەستىگىن جاپپاي تەرەڭدەتىپ، نەگىزدىك قۇرىلعىلاردى ۇلاستىرۋ ـ تۇتاستىرۋدى ىلگەرىلەتىپ، گۋمانيتارلىق اۋىس ـ كۇيىس پەن دوس قالا سەلبەستىگىن كۇشەيتىپ، جۇڭگو ـ قازاقستان قارىم ـ قاتىناسىنىڭ كەلەسى ”التىن 30 جىلىن“ تولعالاۋعا، جۇڭگو ـ قازاقستان تاعدىرلاس ورتاق تۇلعاسىن تەرەڭدەتۋگە كۇش ـ قۋات ارناۋدى قالايمىز.

چىن ۋيجۇن، قادەن كابەن، سۇن حۇڭمەي، ياڭ شيۋلي، جۇڭگونىڭ قازاقستاندا تۇراتىن باس ەلشىسى جاڭ شياۋ قاتارلىلار قاتىستى قيمىلدارعا قاتىناستى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

ۇيتقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ پارمەندى باسشىلىعىندا، جۇڭگونىڭ شينجياڭنىڭ ەكونوميكالىق، قوعامدىق داموۋى جانە حالىق تۇرمىسىنىڭ جاقسارۋى تاريحي سيپاتتى تابىستارعا قول جەتكىزدى. جۇڭگونىڭ شينجياڭى مەن قازاقستاننىڭ سەلبەستىك نەگىزى بەرىك، بولاشاعى كەڭ. ەكى جاقتىڭ ەكى ەلدىڭ مەملەكەت باسشىلارى كەلىسكەن ماڭىزدى ورتاق تانىمدى ۇيداعىداي تياناقتاندىرىپ، جۇڭگونىڭ شينجياڭى مەن قازاقستاننىڭ جەرگىلىكتى ورىندارى مەن ٴار سالاداعى ناقتى ىستەر سەلبەستىگىن ونان ارى تەرەڭدەتىپ، ناقتى ناتيجەلەر ارقىلى جۇڭگو ـ قازاقستان قارىم ـ قاتىناسىنىڭ ۇزدىكسىز تىڭ ساتىعا كوتەرىلۋىنە بەلسەنە ۇلەس قوسۋىن ٴۇمىت ەتەمىن.

چىن ۋيجۇن، قادەن كابەن، سۇن حۇڭمەي، ياڭ شيۋلي، جۇڭگونىڭ قازاقستاندا تۇراتىن باس ەلشىسى جاڭ شياۋ قاتارلىلار قاتىستى قيمىلدارعا قاتىناستى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

حالىقتى وزەك ەتكەن داموۋ يدەياسىنا تاباندى بولىپ، حالىقتى بارىنەن جوعارى قويۋعا، ٴومىردى بارىنەن جوعارى قويۋعا تاباندى بولىپ، داموۋ مەن حاۋىپسىزدىكتى شىن مانىندە ٴبىر تۇتاس جوسپارلاپ، ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگى قىزمەتىنىڭ ىرىقشا ماڭىزدىلىعىن جانە بۇكىل رايونداعى حاۋىپسىزدىك قاتەرىنىڭ كومەسكىلىگىن، قايتالاماليلىعىن جانە كۇردەلىلىگىن جەتە تانىپ، ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگى سىندى ارقاۋدى قاشاندا مىقتاپ شيراتىپ، تاۋقىمەت تانىمىن كۇشەيتىپ، ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگى قىزمەتى جاۋاپكەرشىلىگى ٴتۇزىمىن جاپپاي تياناقتاندىرىپ، ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ ٴومىرى مەن مال ـ مۇلكىنىڭ حاۋىپسىزدىگىن شىنايى قامتاماسىز ەتۋ كەرەك.

ەركىن تۇنياز بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگىن ارناۋلى رەتتەۋ ـ وڭاۋدى تەرەڭدەتە ىلگەرىلەتىپ، جول قاتىناسى، قۇرىلىس جۇرگىزۋ، قاتەرلى حيميالىق بۇيىمدار، جانار گاز، ساياحات، ەرەكشە جابدىق، تەمىر جول، حالىقتىق اۆياتسيا سياقتى كاسىپ سالالارىن قاداعالاپ، ٴتۇرلى كومەسكى قاتەرلەردى جاپپاي اداقتاۋ، رەتتەۋ ـ وڭاۋ كەرەك. جيگىمىزدەگى قابىر سىپىرۋ قيمىلى ورىندارىنداعى حاۋىپسىزدىك، ورتتەن ساقتانۋ قىزمەتىن كۇشەيتىپ، ورمان، جايىلىم ٴورتى شىرعالاڭدارىنان ساقتانۋ كەرەك. تاسقىننان ساقتانۋ قىزمەتىن مىقتى، ناقتى يگەرىپ، جەر سىلكىنىسىنەن، گەولوگيالىق اپاتتان ساقتانۋدى ۇيداعىداي ىستەپ، تۇتقيىل تۇيلاتىن شىرعالاڭدارعا نەمەسە اۋىر شىرعالاڭدارعا توتەپ بەرۋ، ونى ٴبىر جاقتى ەتۋ قابىلەتىن شىنايى جوعارىلاتۋ كەرەك. كەن سالاسىنداعى ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگىن باتىل ۇيداعىداي يگەرىپ، مەملەكەتتىڭ كەن حاۋىپسىزدىگى بويىنشا كومەكتەسۋ ـ سۇيەمەلدەۋ، جەتەكشىلىك ەتۋ ورايىن يگەرىپ، كورسەتىلگەن ماسەلەلەردى تىزىمدىك بويىنشا تۇگەلدەي قابىلداپ، ٴبىر ـ بىردەن رەتتەۋ ـ تۇزەتۋ جاۋابىن جاساپ، قاداعالاپ، بىتىرۋگە قۋزاۋدى كۇشەيتىپ، باتىلدىقپەن تۇبەگەيلى رەتتەۋ ـ تۇزەتۋ كەرەك. حاۋىپ ـ قاتەرلەردى علمي تۇجىرىمداپ، ٴوز ٴوڭىرىنىڭ، ٴوز كاسىپ سالاسىنىڭ حاۋىپسىزدىك جاعدايىنا مەرزىم بويىنشا تالداۋ جاساپ، باسقارۋ، مەڭگەرۋ شارالارىن دالمە ـ ٴدال جاساپ، حاۋىپ ـ قاتەرى ەداۋىر كۇشتى كاسىپورىنداردا ”ەسىك قاعىپ ەسكەرتۋ بەرىپ“، كاسىپورىنداردىڭ حاۋىپ ـ قاتەرلەردى، كومەسكى كىنارلاتاردى ىشكەرىلەي، جاپپاي تەكسەرىپ وڭاۋىنا كومەكتەسۋ كەرەك. تاراپتاردىڭ جاۋاپكەرشىلىگىن باتىل تياناقتاندىرىپ، تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ سالتىن بارىنشا ساۋلەلەندىرىپ، نەگىزگى ساتىنىڭ ٴبىرىنشى شەبىنە بارىپ ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگىنىڭ ناقتى جاعدايىن تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ، ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگىنىڭ بايالندى مەحانيزمىن ۇزدىكسىز كەمەلدەندىرۋ كەرەك. حاۋىپسىزدىكتى باقىلاۋ ـ باسقارۋ، زاڭ اتقارۋ كۇشتەرىن تولىقتاپ، كومىر كەندى، كومىردەن باسقا كەندەردى زەردەلەلەندىرە اشۋدى ىلگەرىلەتىپ، باۋلۋ جانە ۇگىتتەۋ سەرپىنىن كۇشەيتىپ، ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگىنىڭ يدەيالىق قورعانىس شەبىن بەكەمدەۋ كەرەك.

حۋاڭ جينشىڭ سوزىندە بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: جەر ـ جەر، تاراۋلار قىزىل سىزىق تانىمىن، تومەنگى شەكتە ويلاۋدى بەرىك ورناتىپ، ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگىندەگى ”قاراقۇ“ ۋاقيعاسىنان قاي ـ قاشان دا ساق بولىپ، ”سۇرى ٴمۇيىزتۇمسىق“ ۋاقيعاسىنان ساقتانىپ، وڭىرلىك ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگى جاعدايى جونىندە كوڭىلدەن ەسەپ بولۋ كەرەك. پارتيا مەن ۇكىمەت جاۋاپكەرشىلىكتى بىردەي ۇستىنە الۋ، ٴبىر قىزمەت ورنىندا ەكى جاۋاپكەرشىلىك ارقالاۋدى تياناقتاندىرىپ، قاراستى جەر باسقارۋ جاۋاپكەرشىلىگىن، تاراۋ باقىلاۋ ـ باسقارۋ جاۋاپكەرشىلىگىن جانە كاسىپورىننىڭ تولىق جاۋاپكەرشىلىگىن قاتايتىپ، ناقتىلاندىرىپ، جاۋاپكەرشىلىكتى ايقىنداپ، جاۋاپكەرشىلىكتى ٴبولىپ، مىندەت اتقارىپ جاۋاپكەرشىلىگىن ادا ەتۋ كەرەك. ماسەلەنى باعدار ەتۋگە تاباندى بولىپ، ماسەلەلەردى بايقاۋ، ماسەلەلەرگە تالداۋ جاساۋ، ماسەلەلەردى شەشۋ قابىلەتىن شىنايى جوعارىلاتىپ، ەكونوميكانىڭ، قوعامنىڭ داموۋىنا تاماشا ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگى ورتاسىن ازىرلەۋ كەرەك.

ٴيۇسۇپجان مامەت، چىن ميڭگو قاتارلىلار ماجىلىسكە قاتىناستى.